

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ

Програма, методичні вказівки до вивчення навчального курсу
та виконання розрахункових робіт
для студентів економічних спеціальностей НТУ «ХПІ»
заочної форми навчання

Харків
НТУ «ХПІ»
2017

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ

Програма, методичні вказівки до вивчення навчального курсу
та виконання розрахункових робіт
для студентів економічних спеціальностей НТУ «ХПІ»
заочної форми навчання

Затверджено
редакційно-видавничою
радою університету,
протокол № 3 від 22.12.2016 р.

Харків
НТУ «ХПІ»
2017

Економічна теорія. Програма, методичні вказівки до вивчення навчального курсу та виконання розрахункових робіт для студентів економічних спеціальностей НТУ «ХП» заочної форми навчання / уклад. С. І. Архієреєв, О. О. Демьохіна, Н. Б. Решетняк, В. В. Яцина. – Харків : НТУ «ХП», 2017. – 28 с.

Укладачі: С. І. Архієреєв, О. О. Демьохіна, Н. Б. Решетняк, В. В. Яцина

Рецензент: Н. М. Волоснікова

Кафедра загальної економічної теорії

ПЕРЕДМОВА

Навчальний курс «Економічна теорія» спрямований на вивчення поведінки економічних суб'єктів в процесі виробництва, розподілу, обміну та споживання благ для задоволення зростаючих потреб за умов обмеженості економічних ресурсів в певних економічних системах.

Економічна теорія вивчає та формулює загальні економічні закономірності становлення, функціонування та розвитку суспільства. Курс економічної теорії послідовно знайомить студентів з поглядами теоретиків різних економічних шкіл на основні проблеми економіки.

Економічна теорія є базовою наукою, що формує методологічну основу для вивчення прикладних економічних наук.

У результаті вивчення цієї дисципліни студенти повинні засвоїти сутність економічних законів, закономірності ринкової економіки, основні теорії мікро- і макроаналізу, сутність сучасного світового господарства й закономірності його розвитку. Студент повинен також уміти погоджувати механізм дії економічних закономірностей з господарською діяльністю й економічною політикою, використовувати теоретичні положення для оцінки сучасних тенденцій економічного розвитку, особливо проблем трансформації економіки України.

ПРОГРАМА КУРСУ

Частина I. Основи економічної теорії

Тема 1. Предмет і метод економічної теорії

Еволюція економічної науки. Напрями школи і течії економічної теорії. Предмет економічної теорії і його тлумачення різними школами. Розвиток економічної думки в Україні.

Предмет, метод та функції економічної теорії. Економічні закони і категорії. Економічна теорія та економічна політика.

Місце економічної теорії в системі економічних наук. Економічна теорія та економічна політика.

Тема 2. Економічні потреби та економічні інтереси

Економічні потреби, їх суть та структура. Поняття безмежності потреб. Економічні інтереси: сутність, суб'єкти, класифікація. Взаємодія потреб та інтересів.

Сутність та основні структурні елементи економічних систем. Типи економічних систем та їх особливості. Економічна система сучасної України.

Власність як економічна категорія. Суб'єкти та об'єкти, форми і види власності. Трансформація форм власності в Україні.

Тема 3. Виробництво, його сутність та роль у житті суспільства

Виробництво як визначальний фактор потреб суспільства та їх розвитку. Матеріальне та нематеріальне виробництво, їх взаємозв'язок. Ресурси виробництва та їх види. Обмеженість (рідкісність) ресурсів. Межа економічних можливостей.

Проблема економічного вибору. Ефективність виробництва, її сутність, економічні та соціальні показники.

Товарне виробництво як основа ринкової економіки.

Тема 4. Теорія товару і грошей

Товар і його властивості. Теорії вартості: трудова, маржиналістська і неокласична. Теоретичні концепції виникнення та сутність грошей. Функції та види грошей. Закон грошового обігу.

Тема 5. Теоретичні основи ринкової економіки

Ринок та його види. Функції ринка. Закон попиту, детермінанти попиту, індивідуальний та ринковий попит. Закон пропозиції, детермінанти пропозиції. Ринкова рівновага та фактори її порушення. Ціна: механізм формування, функції, види. Сутність та форми конкуренції в ринковій економіці. Монополія та антимонопольна політика.

Тема 6. Підприємство та підприємництво в ринковій економіці

Підприємство як суб'єкт економічної системи. Організаційно-правові форми підприємств. Функції підприємства.

Суть підприємництва та умови його існування. Види та суб'єкти підприємницької діяльності. Перспективи розвитку підприємництва в Україні.

Тема 7. Капітал підприємства, його кругообіг та обіг

Капітал як фактор виробництва. Структура капіталу та його обіг. Кругообіг капіталу. Основний капітал. Фізичне та моральне зношення основного капіталу. Механізм відтворення основного капіталу. Амортизація.

Обіговий капітал. Показники ефективності використання основного та обігового капіталу.

Тема 8. Капітал сфери обігу

Сутність, функції та місце сфери обігу у ринковій економіці. Торговельний капітал та його еволюція. Позичковий капітал: сутність та джерела. Позичковий процент. Кредит як форма руху позичкового капіталу. Форми кредиту.

Банківська система як інфраструктурний елемент сучасної ринкової економіки. Банки, їх види та функції. Позабанківські кредитні заклади. Акціонерно-корпоративний капітал. Цінні папери акціонерних товариств. Фондова біржа та її функції.

Тема 9. Ринкові відносини в аграрному секторі

Розвиток ринкових відносин в аграрному секторі економіки. Еволюція власності на землю та форм господарювання на землі. АПК: структура, взаємозв'язок галузей, що його обслуговують. Аграрна інфраструктура. Агропромислова інтеграція.

Сутність земельної ренти, її види та механізм створення. Ціна землі.

Тема 10. Доходи населення, їх формування та розподіл

Теоретичні концепції походження та розподілу доходів. Заробітна плата: сутність, форми та системи. Підприємницький дохід. Доходи від власності та рентні доходи. Структура сімейних доходів. Номінальні та реальні доходи. Диференціація доходів. Крива Лоренца та коефіцієнт Джині. Державне регулювання розподілу доходів.

Тема 11. Держава та її економічні функції

Необхідність втручання держави в економічні процеси. Форми, методи та інструменти державного регулювання економіки. Проблеми державного регулювання економіки України.

Тема 12. Світове господарство і міжнародні економічні відносини

Світове господарство як економічна категорія, його еволюція та етапи розвитку. Інтернаціоналізація господарського життя. Міжнародна економічна інтеграція. Головні інтеграційні угруповання світу. Перспективи інтеграції економіки України у світову економічну систему.

Форми міжнародних економічних відносин: міжнародна торгівля, міжнародний поділ праці, міжнародний рух капіталів.

Тема 13. Економічні аспекти глобальних проблем

Глобальні проблеми розвитку світового господарства: сутність, класифікація, причини виникнення. Глобальні проблеми і шляхи їх розв'язання людством.

Частина II. Макроекономіка

Тема 14. Предмет, метод та функції макроекономіки

Макроекономіка як розділ економічної теорії. Історія розвитку макроекономічної науки. Предмет, метод та функції макроекономіки. Сучасні макроекономічні теорії. Основні макроекономічні проблеми та суперечності економіки України.

Тема 15. Макроекономічні показники в системі національних рахунків

Модель кругообігу ресурсів, продуктів і доходів. Система національного рахівництва та її основні показники. Методи обчислення ВВП. Номінальний та реальний ВВП. Дефлятор ВВП. Макроекономічні показники та суспільний добробут. Динаміка ВВП в Україні.

Тема 16. Модель сукупного попиту та сукупної пропозиції

Сукупний попит: сутність, структура. Цінові та нецінові фактори сукупного попиту. Крива сукупного попиту (AD).

Сукупна пропозиція. Короткострокова та довгострокова крива сукупної пропозиції (AS). Цінові та нецінові фактори, які впливають на сукупну пропозицію. Кейнсіанська, класична та узагальнена крива сукупної пропозиції.

Три варіанти макроекономічної рівноваги. Порушення та механізм відновлення рівноваги. Мультиплікатор у моделі AD-AS.

Тема 17. Споживання, заощадження та інвестиції

Споживання і заощадження. Функції споживання і заощадження. Середня та гранична схильність до споживання та заощадження. Кейнсіанська та неокласична концепції споживання.

Інвестиції як компонент сукупних витрат. Графік інвестиційної функції. Автономні інвестиції.

Сутність мультиплікатора та акселератора. Модель взаємодії мультиплікатора-акселератора.

Тема 18. Класична модель макроекономічної рівноваги

Рівновага ринкової економіки та механізм її забезпечення. Гіпотези класичної моделі макроекономічної рівноваги. Взаємодія ринків ресурсів, товарів, грошей та інвестицій.

Тема 19. Рівновага національного ринку у моделі IS-LM

Ринок товарів та платних послуг. Кейнсіанська модель товарного ринку – модель «витрати-випуск». Сукупні видатки. Графік «хрест Кейнса». Інфляційний та дефляційний (рецесійний) розриви. Модель «вилучення-ін'єкції». Мультиплікатор видатків. Крива IS.

Ринок грошей та цінних паперів. Графік Хікса-Хансена для ринку грошей та цінних паперів – крива LM. Ринок робочої сили.

Загальна рівновага на ринках товарів і послуг, грошей та цінних паперів. Модель IS-LM як аналітичний засіб макроекономічної політики.

Тема 20. Фіскальна політика держави

Цілі та інструменти фіскальної політики. Доходи та видатки державного бюджету. Податки: сутність, види, принципи оподаткування. Податкова система сучасної України.

Бюджетний дефіцит: причини виникнення та економічні наслідки. Державний борг та його структура. Економічні наслідки державного боргу.

Тема 21. Монетарна політика

Грошовий ринок. Попит на гроші та пропозиція грошей.

Центральний (національний) банк як суб'єкт монетарної політики. Інструменти монетарної політики. Політика «дорогих» та «дешевих» грошей. Грошовий та депозитний мультиплікатори. Суть монетарної політики. Дискреційна та не дискреційна монетарна політика. НБУ та монетарна політика в Україні.

Тема 22. Циклічні коливання та економічне зростання

Макроекономічна рівновага та фактори її порушення. Економічний (діловий) цикл та його фази. Причини циклічних коливань. Види циклів. Інфляція та безробіття як форми прояву макроекономічної нестабільності. Державне анти циклічне регулювання.

Економічне зростання: сутність, джерела, методи обчислення. Моделі економічного зростання.

Тема 23. Інфляція та антиінфляційна політика

Інфляція як макроекономічне явище. Розрахунок, причини, види інфляції. Стагфляція. Теоретичні підходи до пояснення причин інфляції. Антиінфляційна політика. Соціально-економічні наслідки інфляції.

Тема 24. Безробіття та політика зайнятості

Безробіття як відхилення від рівноваги. Рівень зайнятості та рівень безробіття. Види та розрахунок безробіття. Взаємозв'язок безробіття та інфляції. Крива Філіпса. Державне регулювання ринку праці.

Тема 25. Макроекономічна політика у відкритій економіці

Механізм та інструменти зовнішньоекономічної політики. Теорія порівняльних переваг. Торговельний та платіжний баланс. Валютні системи та валютні курси. Розрахунок ВВП у відкритій економіці.

Варіант 3

Завдання 1. Знайдіть єдино правильну відповідь у кожному тесті.

1. Економічний попит на товар означає:

- а) бажання споживача придбати даний товар;
- б) форму висловлення потреб;
- в) бажання споживача придбати товар підкріплене грошовими коштами;
- г) необхідність в даному товарі.

2. Чим можна пояснити зсув кривої попиту на товар X ?

- а) пропозиція товару X зменшилась;
- б) ціна товару X зросла і, внаслідок цього, споживачі вирішили менше купувати цього товару;
- в) смаки споживачів викликали зацікавленість до товару X , тому вони бажають купувати його прилюбій даній ціні більше, ніж раніше;
- г) ціна товару X впала, тому споживачі вирішили купувати його більше, ніж раніше.

3. Визначте категорію економічних суб'єктів, яка найбільш постраждає від непередбаченої інфляції:

- а) працівники приватних підприємницьких структур;
- б) ті, хто не має грошових заощаджень;
- в) ті, хто тримає свої активи в нерухомості;
- г) пенсіонери.

4. Що з перерахованого не відноситься до факторних (функціональних) доходів:

- а) заробітна плата;
- б) рента;
- в) прибуток;
- г) допомога по безробіттю.

5. Рівень реальної зарплати можна визначити, порівнюючи рівень номінальної зарплати зі змінами в:

- а) розмірах позичкового відсотка;
- б) рівні цін на товари і послуги;
- в) податкових ставках;
- г) нормі прибутку підприємств.

Завдання 2. Визначте величину чистого експорту, якщо результати соціально-економічного розвитку країни в звітному періоді такі (млн гр. од.):

Рента	140
Трансфертні платежі	70
Заробітна плата	210
Відсоток	110
Прибутки корпорацій	134
Державні закупівлі товарів та послуг	200
Дивіденди	90
Доходи приватного сектора	30
Непрямі податки	76
Чисті внутрішні інвестиції	270
Споживчі витрати	240
Валові внутрішні інвестиції	780

Завдання 3. Розрахуйте величину реального валового внутрішнього продукту, якщо відомо, що номінальний валовий внутрішній продукт відповідного періоду становив 756 млрд гр. од., а ціни на товари і послуги протягом року зросли на 24 %.

Варіант 4

Завдання 1. Знайдіть єдино правильну відповідь у кожному тесті.

1. Ринок товару знаходиться в рівноважному стані, якщо:

- а) обсяг попиту на товар дорівнює обсягу пропозиції даного товару;
- б) на ринку не існує ні надлишку, ні дефіциту товару;
- в) при даній ціні наміри споживачів купити дану кількість товару співпадають з намірами продавців продати ту ж кількість товару;
- г) всі попередні відповіді вірні.

2. Зміна якого фактору не викличе зрушення кривої попиту:

- а) смаків та вподобань споживачів;
- б) умов гарантійного обслуговування товару;
- в) ціни товару;
- г) кількості та віку споживачів.

3. Вкажіть, які заходи уряду можуть бути використані для зменшення інфляції:

- а) зменшення облікової ставки національного банку і державних витрат;
- б) збільшення норми резервування депозитів комерційних банків і зменшення податкових ставок;
- в) грошова емісія і збільшення державних витрат;
- г) продаж цінних паперів державою і збільшення податкових ставок.

4. При прийнятті рішень про інвестиції фірми беруть до уваги:

- а) номінальну відсоткову ставку;
- б) реальну відсоткову ставку;
- в) номінальну відсоткову ставку за вирахуванням реальної ставки відсотка;
- г) реальну ставку відсотка за вирахуванням номінальної.

5. Хто привласнює земельну ренту?

- а) власник землі;
- б) орендар;
- в) місцеві органи влади;
- г) держава.

Завдання 2. ВВП = 4500 дол., споживчі витрати = 2880 дол., державні витрати = 810 дол., а чистий експорт = 72 дол. Розрахуйте: а) величину інвестицій; б) обсяг імпорту за умови, що експорт = 315 дол.; в) ЧВП за умови, що сума амортизації = 135 дол.; г) У цьому прикладі чистий експорт виражається позитивною величиною. Чи може вона бути негативною? В якому випадку?

Завдання 3. У таблиці наведено умовні дані про значення деяких макроекономічних показників в національній економіці.

Валовий внутрішній продукт	7838
Амортизаційні відрахування	488
Нерозподілений прибуток корпорацій	300
Внески на соціальне страхування	335
Трансфертні платежі	490
Податки на прибуток корпорацій	95
Прибуткові податки з громадян	635
Непрямі податки на бізнес	390

На підставі цих показників розрахуйте: а) ЧВП; б) національний дохід; в) особистий дохід населення.

Варіант 5

Завдання 1. Знайдіть єдино правильну відповідь у кожному тесті.

1. Пропозиція товарів на ринку залежить:

- а) від економії витрат виробництва;
- б) від рівня технологій, що використовуються у виробництві;
- в) від цін на ресурси, що використовуються у виробництві;
- г) всі відповіді вірні.

2. Якщо ціна товару вище точки перетину кривих попиту і пропозиції, то виникне:

- а) надлишок товару;
- б) дефіцит;
- в) безробіття;
- г) ринкова рівновага.

3. Вкажіть, які з перерахованих видів грошей входять до складу грошового агрегату M_0 :

- а) поточні банківські рахунки;
- б) термінові банківські депозити;
- в) депозитні сертифікати;
- г) монети.

4. Дефіцит державного бюджету – це:

- а) перевищення доходів держави над його видатками;
- б) збільшення витрат держави;
- в) перевищення витрат держави над його доходами;
- г) зменшення податкових надходжень до бюджету.

5. Зміни в рівні реальної заробітної плати можна визначити, порівнюючи зміни в рівні номінальної зарплати зі змінами в:

- а) рівні цін на товари та послуги;
- б) ставці банківського відсотка;
- в) ставці оподаткування;
- г) тривалості робочого дня.

Завдання 2. На підставі даних, наведених у таблиці, визначте: а) величину M_1 ; б) величину M_2 ; в) величину M_3 .

	млрд дол.
Невеликі строкові вклади	1630
Крупні строкові вклади	645
Чеківі вклади	448
Безчеківі ощадні вклади	300
Готівкові гроші	170

Завдання 3. В таблиці наведені дані про трудові ресурси та зайнятість у першому та другому році розглянутого періоду (у тис. осіб).

	Перший рік	Другий рік
Робоча сила	83 389	93 953
Зайняті	79 296	86 024
Безробітні		
Рівень безробіття (%)		

а) Розрахуйте чисельність безробітних та рівень безробіття у першому і другому роках розглянутого періоду.

б) Чи можна стверджувати, що у другому році розглянутого періоду існувала повна зайнятість.

Варіант 6

Завдання 1. Знайдіть єдино правильну відповідь у кожному тесті.

1. Змінення якого фактору не викличе зсуву кривої попиту:

- а) смаків та вподобань споживачів;
- б) умов гарантійного обслуговування товару;
- в) ціни товару;
- г) кількості виробників товару.

2. Ринок товарів та послуг знаходиться в рівноважному стані, якщо:

- а) попит залежить від пропозиції;
- б) ціна дорівнює витратам;
- в) рівень технологій є незмінним;
- г) обсяг пропозиції дорівнює обсягу попиту.

3. Визначте при якій фазі ділової активності в економіці держава, скоріш за все, збільшить державні витрати та зменшить облікову ставку центрального банку:

- а) пожвавлення;
- б) підйом;
- в) рецесія;
- г) інфляція.

4. Дефіцит державного бюджету має місце, коли:

- а) імпорт перевищує експорт;
- б) сума витрат держави перевищує суму податкових надходжень;
- в) експорт перевищує імпорт;
- г) сума податкових надходжень скорочується.

5. Розмір ставки банківського відсотку залежить від:

- а) терміну надання позики;
- б) ступеня ризику;
- в) розміру позики;
- г) всі відповіді вірні.

Завдання 2. На підставі даних, наведених в таблиці, проаналізуйте процес розширення кредиту та роль комерційних банків у збільшенні пропозиції грошей. Заповніть останній стовпчик, розрахувавши кількість грошей, які банк може надати в позику (або новостворювані гроші).

Банк	Депозити, отримані банком	Обов'язкові резерви	Надлишкові резерви	Кількість грошей
Банк А	100,0	20,0	80,0	
Банк В	80,0	16,0	64,0	
Банк С	64,0	12,8	51,2	
Банк D	52,2	10,24	40,96	

Завдання 3. Домогосподарка має 5000 грн та вирішує: зберегти їх чи витратити. Якщо вона покладе гроші в банк, то через рік отримає 6000 грн. Інфляція складає 25 % на рік.

- а) яка номінальна процентна ставка?
- б) яка реальна процентна ставка?
- в) що б Ви порадили домогосподарці?
- г) як вплинуло б на Вашу пораду зменшення темпів інфляції до 10 % при незмінному номінальному відсотку?

Варіант 7

Завдання 1. Знайдіть єдино правильну відповідь у кожному тесті.

1. Попит на гроші зі сторони активів пред'являється у зв'язку з тим, що гроші являються:

- а) засобом обігу;
- б) рахунковою одиницею;
- в) засобом збереження цінності;
- г) усі відповіді вірні.

2. Вкажіть, якою є ставка оподаткування доходів фізичних осіб в Україні:

- а) прогресивною;
- б) регресивною;
- в) пропорційною;
- г) нульовою.

3. Якщо номінальний відсоток дорівнює 12 %, а рівень інфляції 8 %, то якою буде реальна відсоткова ставка:

- а) 20 %;
- б) 4 %;
- в) -4 %;
- г) 6 %.

4. Нерівність в доходах можна розрахувати за допомогою:

- а) децильного коефіцієнту;
- б) прожиткового мінімуму;
- в) коефіцієнту Джині;
- г) вірні відповіді а) та в).

5. Валовий внутрішній продукт – це сума вартостей:

- а) всіх реалізованих товарів і послуг на території даної країни за рік;
- б) всіх товарів і послуг, створених національним капіталом за рік;
- в) кінцевих товарів і послуг, створених на території даної країни за рік;
- г) усіх товарів і послуг, створених на території даної країни за рік.

Завдання 2. Попит на гроші для угод складає 10 % від номінального ВВП. Пропозиція грошей складає 500 гр. од. Попит на гроші зі сторони активів представлено в таблиці.

Відсоткова ставка	11	12	13	14
Попит на гроші зі сторони активів, гр. од.	350	300	250	200

Номінальний обсяг ВВП дорівнює 300 гр. од. Визначити рівноважний відсоток на грошовому ринку.

Завдання 3. За надану в оренду земельну ділянку власник щорічно отримує 6600 гр. од. орендної плати. Визначте, яку частину цієї суми складає земельна рента, якщо на ділянці зведені споруди вартістю 40 тис. гр. од. з середнім терміном служби 20 років.

Варіант 8

Завдання 1. Знайдіть єдино правильну відповідь у кожному тесті.

1. Заробивши 300 грн, робітник сплатив податок у сумі 36 грн, а майстер цеху, заробивши 500 грн, сплатив 60 грн. Такий податок називається:

- а) регресивний;
- б) прогресивний;
- в) пропорційний;
- г) непрямий.

2. Якщо норма обов'язкових резервів складає 100 %, то величина грошового мультиплікатора дорівнює:

- а) 0;
- б) 1;
- в) 10;
- г) 100.

3. Ренту сплачує орендар:

- а) державі;
- б) власнику землі;
- в) найманому робітнику;
- г) банку, в якому отримав позику.

4. Який вид заробітної плати встановлюється на законодавчому рівні державою на даний період часу:

- а) номінальна;
- б) реальна;
- в) мінімальна;
- г) погодинна.

5. Номінальний ВВП вимірюється в:

- а) базисних незмінних цінах;
- б) цінах попереднього періоду;
- в) світових цінах;
- г) ринкових поточних цінах.

Завдання 2. Припустимо, що держава вводить ПДВ у розмірі 10 % від величини вартості що додається при переході від однієї стадії виробництва у виготовленні кінцевого продукту до іншої. Розрахуйте величину доданої вартості та ПДВ і заповніть таблицю:

Стадії виробництва	Покупець продукції на кожній стадії виробництва	Ціна продукції, гр. од.	Величина доданої вартості, гр. од.	ПДВ, гр. од.
Покупка пшениці	Мукомельний комбінат	25		
Помол зерна	Пекарня	75		
Випічка хлібу	Магазин	135		
Продаж хлібу	Споживач	165		

Завдання 3. Функція попиту населення на картоплю описується формулою: $D = 26 - 4P$, а функція пропозиції: $S = -10 + 8P$, де D, S – обсяги попиту та пропозиції, тис. т на місяць, P – ціна за один кг, грн. Визначити:

- 1) ринкову ціну;
- 2) рівноважний обсяг попиту та пропозиції;
- 3) рівноважний обсяг продажу у грошовому вираженні.

Варіант 13

Завдання 1. Знайдіть єдино правильну відповідь у кожному тесті.

1. Якщо номінальний ВВП збільшився на 6 %, а рівень цін на 10 %, то реальний ВВП:

- а) зменшився на 4 %;
- б) збільшився на 4 %;
- в) збільшився на 16 %;
- г) зменшився на 16 %.

2. Номінальний суспільний продукт вимірюється в:

- а) світових цінах;
- б) експортних цінах;
- в) поточних цінах;
- г) базових «незмінних» цінах.

3. У якості показника темпу інфляції в країні використовується:

- а) індекс цін зовнішньої торгівлі;
- б) обмінний курс;
- в) індекс споживчих цін;
- г) облікова процентна ставка НБУ.

4. Яка група населення виграє від інфляції:

- а) громадяни, що мають фіксований дохід;
- б) власники облігацій;
- в) позичальники;
- г) підприємці.

5. Внаслідок впровадження новітніх технологій зріс рівень безробіття:

- а) циклічного;
- б) фрикційного;
- в) структурного;
- г) сезонного.

Завдання 2. ВВП = 5000 дол., споживчі витрати = 3200 дол., державні витрати = 900 дол., а чистий експорт = 80 дол. Розрахуйте: а) величину інвестицій; б) обсяг імпорту за умови, що експорт = 350 дол.; в) ЧВП за умови, що сума амортизації = 150 дол.; г) У цьому прикладі чистий експорт виражається позитивною величиною. Чи може вона бути негативною? В якому випадку?

Завдання 3. В таблиці наведені дані про трудові ресурси та зайнятість у першому та п'ятому році розглянутого періоду (у тис. осіб).

	Перший рік	П'ятий рік
Робоча сила	86 889	97 453
Зайняті	82 796	89 524
Безробітні		
Рівень безробіття (%)		

а) Розрахуйте чисельність безробітних та рівень безробіття у першому і другому роках розглянутого періоду.

б) Чи можна стверджувати, що у другому році розглянутого періоду існувала повна зайнятість.

Варіант 14

Завдання 1. Знайдіть єдино правильну відповідь у кожному тесті.

1. Який з економічних показників найбільше підходить для характеристики стану національного виробництва:
- а) індекс споживчих цін;
 - б) рівень безробіття;
 - в) валовий внутрішній продукт;
 - г) рівень процентної ставки.
2. Особистий дохід – це:
- а) вартість вироблених за рік товарів і послуг;
 - б) дохід, отриманий домогосподарствами протягом даного року;
 - в) весь дохід, призначений для особистих витрат, після сплати податків;
 - г) ВВП мінус амортизація.
3. В період інфляції відсоткова ставка:
- а) падає, так як падає рівень зайнятості;
 - б) зростає, так як скорочується виробництво;
 - в) зростає, так як падає ціна грошей;
 - г) не змінюється.
4. Крива Філіпса фіксує зв'язок між рівнем інфляції та:
- а) пропозицією грошей;
 - б) рівнем відсоткової ставки;
 - в) реальним доходом;
 - г) рівнем безробіття.
5. Визначте рівень фактичного безробіття, якщо його показник перевищує природній рівень на 4 %, рівень структурного безробіття дорівнює 3 %, фрикційного – 5 %:
- а) 5 %;
 - б) 8 %;
 - в) 9 %;
 - г) 12 %.

Завдання 2. Вирішіть задачу. Результати діяльності підприємств показані в таблиці:

Підприємства	Дохід
Підприємство з роздрібного продажу одягу	400
Вівчарське підприємство	100
Підприємство з пошиття вовняного одягу	300
Підприємство з переробки вовни	110
Підприємство з оптового продажу одягу	380

Визначте додану вартість, створену кожним підприємством.

Завдання 3. Функція попиту на томати описується рівнянням $Q_d = 20 - P$, а функція пропозиції $Q_s = 4P - 5$. Визначити рівноважну ціну та рівноважний обсяг попиту і пропозиції.

Варіант 15

Завдання 1. Знайдіть єдино правильну відповідь у кожному тесті.

1. Яке з сполучень видів інфляції в економіці країни має найбільш тяжкі соціально-економічні наслідки:

- а) збалансована, помірна, очікувана;
- б) незбалансована, галопуюча, очікувана;
- в) незбалансована, галопуюча, неочікувана;
- г) гіперінфляція, незбалансована, неочікувана.

2. Припустимо, що ціни зростають, а обсяг випуску продукції не змінюється. В цих умовах ВВП, що вимірюється в поточних цінах:

- а) збільшиться;
- б) зменшиться;
- в) залишиться незмінним;
- г) буде дорівнювати потенційному ВВП.

3. Рівень безробіття визначається як відношення кількості безробітних до:

- а) кількості зайнятих;
- б) кількості працездатного населення;
- в) кількості робочої сили;
- г) загальної кількості населення.

4. Визначте, до якої категорії населення відноситься жінка, що працює тільки три години на добу, а решту часу доглядає дитину.

- а) працездатна, економічно неактивна;
- б) працездатна, безробітня;
- в) працездатна, зайнята;
- г) непрацездатна.

5. Номінальний ВВП вимірюється в:

- а) базисних незмінних цінах;
- б) цінах попереднього періоду;
- в) світових цінах;
- г) ринкових поточних цінах.

Завдання 2. На підставі даних, наведених у таблиці, визначте:

а) величину M_1 ; б) величину M_2 ; в) величину M_3 .

	млрд дол.
Невеликі строкові вклади	1680
Крупні строкові вклади	695
Чекові вклади	498
Безчекові ощадні вклади	350
Готівкові гроші	220

Завдання 3. У таблиці наведено умовні дані про значення деяких макроекономічних показників в національній економіці.

Валовий внутрішній продукт	8088
Амортизаційні відрахування	738
Нерозподілений прибуток корпорацій	400
Внески на соціальне страхування	435
Трансфертні платежі	590
Податки на прибуток корпорацій	195
Прибуткові податки з громадян	735
Непрямі податки на бізнес	490

На підставі цих показників розрахуйте: а) ЧВП; б) національний дохід; в) особистий дохід населення.

ВИМОГИ ДО ВИКОНАННЯ РОЗРАХУНКОВОГО ЗАВДАННЯ

Відповідно до навчального плану з дисципліни «Економічна теорія», студент виконує розрахункове завдання, яке є допуском до складання іспиту.

Варіант розрахункового завдання визначається за останньою цифрою номера залікової книжки студента. Наприклад, якщо це цифра «5», то можна обрати один з двох варіантів: 5 або 15.

Робота складається з п'яти тестів, у кожному з яких один варіант відповіді є вірним та двох розрахункових завдань.

При поданні розв'язання завдань необхідно вказувати використані формули з повним розшифруванням всіх символів.

Текст розрахункової роботи викладається державною мовою на стандартних аркушах формату А-4 (210 x 297).

Робота друкується шрифтом Times New Roman, 14 кеглем; вирівнювання – «За шириною»; міжрядковий інтервал «Полуторний» (1,5 Lines); абзацний відступ – п'ять знаків (1,25 см); верхнє і нижнє поле – 2 см., ліве – 3 см, праве – 1 см.

Нумерація сторінок має бути наскрізною. Порядковий номер сторінки позначають арабською цифрою і проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки чи рисок. Титульний аркуш (додається) включається до загальної нумерації сторінок письмової роботи, але номер сторінки на титульному аркуші, як правило, не проставляють.

ПИТАННЯ ДО ІСПИТУ З КУРСУ «ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ»

1. Предмет економічної теорії і її функції.
2. Методи економічних досліджень.
3. Економічні категорії й економічні закони.
4. Обмеженість економічних ресурсів і проблема вибору. Крива виробничих можливостей.
5. Основні типи і порівняльний аналіз економічних систем.
6. Економічний зміст відносин власності. Форми власності й необхідність їхньої розмаїтості для ефективного функціонування економічної системи.
7. Поняття та умови виникнення товарного виробництва. Товар і його властивості.
8. Ринок і його функції.
9. Механізм функціонування ринкової системи. Модель кругообігу продукту, ресурсів та доходів.
10. Основні моделі ринку і їхня характеристика.
11. Інфраструктура ринку.
12. Попит і закон попиту. Фактори попиту.
13. Пропозиція й закон пропозиції. Фактори пропозиції.
14. Рівновага попиту та пропозиції. Рівноважна ціна й рівноважна кількість.
15. Підприємство. Основні види підприємств у країнах ринкової економіки.
16. Заробітна плата як ціна праці. Визначення величини зарплати на конкурентному ринку, ринку монополії, двосторонньої монополії.
17. Позичковий відсоток: поняття, фактори, які впливають на його рівень, значення.
18. Економічна рента: поняття, види. Орендна плата. Ціна землі.
19. Нерівність у розподілі доходів. Крива Лоренца, коефіцієнт Джини, децільний коефіцієнт.
20. Макроекономічні показники (ВНП, ВВП, ЧНП, НД, ЛРД), і їхнє співвідношення.
21. Методи виміру національного продукту (ВВП).
22. Сукупний попит та сукупна пропозиція. Фактори, на них що впливають.
23. Теорія ефективного попиту Кейнса.
24. Споживання, заощадження, інвестиції та їх взаємозв'язок.
25. Встановлення рівноважного обсягу виробництва в класичній моделі.
26. Встановлення рівноважного обсягу виробництва в кейнсіанській моделі.

27. Гроші, еволюція, функції. Рівняння Фішера.
28. Компоненти грошової маси. Грошові агрегати. Поняття ліквідності.
29. Попит на гроші.
30. Центральний банк і регулювання пропозиції грошей.
31. Пропозиція грошей. Грошові агрегати.
32. Грошовий ринок. Грошовий мультиплікатор.
33. Банківська система: поняття, елементи, роль в економічних процесах.
34. Операції Національного банку й комерційних банків.
35. Цілі грошово-кредитної політики і її інструменти.
36. Сутність і функції фінансів. Державний бюджет.
37. Податки, їх функції, види. Проблема оптимального рівня оподаткування.
38. Бюджетний дефіцит і державний борг: причини, наслідки, методи усунення. Проблема державного боргу в Україні.
39. Дискреційна та недискреційна фіскальна політика.
40. Економічний цикл і його фази. Характеристика фаз циклу.
41. Причини кризових коливань. Середні, малі цикли.
42. Поняття інфляції, її вимір, причини, види.
43. Антиінфляційна політика. Проблема інфляції в Україні.
44. Причини й форми безробіття. Закон Оукена. Безробіття в Україні.
45. Світове господарство, його еволюція й етапи розвитку.
46. Міжнародна торгівля, її особливості. Теорія порівняльних переваг.
47. Мобільність факторів виробництва: капіталу, робочої сили, технологій.
48. Платіжний та торговельний баланс.
49. Світова валютна система та її еволюція.
50. Валютні системи та валютні курси.
51. Проблеми інтеграції України у світове господарство.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Архієреєв С. І. Основи економічної теорії : навчально-методичний посібник для студентів технічних спеціальностей заочної форми навчання / за ред. проф. С. І. Архієреєва, доц. Н. Б. Решетняк. – Харків : НТУ «ХП», 2010. – 76 с.
2. Білецька Л. В. Економічна теорія: Політекономія. Мікроекономіка. Макроекономіка : навч. посібник / Л. В. Білецька, О. В. Білецький, В. І. Савич. – Київ : Центр навч. літ-ри, 2005.
3. Гуревичов М. М. Основы экономической теории : учеб. пособие / М. М. Гуревичов, Н. Б. Решетняк, С. И. Архиреев. – Харьков : НТУ «ХПИ», 2003. – 288 с.
4. Економічна теорія : підручник / за ред. В. Д. Базилевич. – 2007.
5. Економічна теорія: Макро- і мікроекономіка : навч. посібник / за ред. З. Ватаманюк, С. Панчишин. – Київ : Альтернатива, 2001.
6. Контрольные вопросы и задания по курсу «Общая экономическая теория». Составители: Т. В. Рябова, К. Шимпф, О. В. Щербак. – Харьков : ХГПУ, 1998.
7. Курс економічної теорії : навч. посібник / С. І. Архієреєв, С. Г. Вінницька та ін.; за ред. С. І. Архієреєва, Н. Б. Решетняк. – Харків : НТУ «ХП», 2008. – 332 с.
8. Микро-, макроэкономика. Практикум / под общ. ред. Ю. Огибина. – СПб. : Литера+, 1994. – 432 с.
9. Основи економічних знань : навч. посібник / за ред. А. С. Гальчинський, П. С. Єщенко, Ю. І. Палкін. – Київ : Вища школа, 2002.
10. Основи економічної теорії / за ред. А. А. Чухна. – Київ : Вища школа, 2001.
11. Основи економічної теорії : посібник / В. О. Рибалкін та ін. – Київ : Академія, 2002.
12. Основи економічної теорії : посібник / за ред. С. В. Мочерний. – Київ : Академія, 2002.
13. Основи економічної теорії: політекономічний аспект : підручник / за ред. Г. Н. Климко. – 5-те вид., випр. – Київ : Знання-Прес, 2004.
14. Основы экономической теории : учебник / С. В. Мочерний, В. К. Симоненко, В. В. Секретарюк, А. А. Устинко. – Киев : Знання, 2000.
15. Перехідна економіка: Сучасна Україна / за ред. С. М. Злупко. – Київ : Знання, 2006.
16. Петруня Ю. Е. Основы экономической теории : учеб. пособие / Ю. Е. Петруня, А. А. Задоя. – 4-е изд-е. – Киев : Знання, 2008.
17. Экономическая теория: учеб. пособие / зав ред. Е. М. Воробьев, А. А. Гриценко, М. Н. Ким. – Харьков : Фортуна-Пресс, 2000.

ДОДАТОК А. Зразок титульного аркуша

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«Харківський політехнічний інститут»

Кафедра загальної економічної теорії

Розрахункове завдання

Дисципліна _____
Варіант _____
Тема _____

Перевірив:

ПІБ

вчений ступінь, звання

оцінка, підпис

Виконав:

ПІБ студента

навчальна група

номер залікової книжки

Харків 2017

Навчальне видання

АРХІЄРЕЄВ Сергій Ігоревич
ДЕМЬОХІНА Олена Олександрівна
РЕШЕТНЯК Наталя Борисівна
ЯЦИНА Вікторія Валентинівна

Економічна теорія

Програма, методичні вказівки до вивчення навчального курсу
та виконання розрахункових робіт
для студентів економічних спеціальностей НТУ «ХПІ»
заочної форми навчання

За ред. проф. С. І. Архієреєва

Відповідальний за випуск *С. І. Архієреєв*
Роботу до видання рекомендував *М. І. Погорєлов*
Комп'ютерна верстка *Д. Т. Лейба*

План 2017, поз. 34

Підп. до друку Формат 60 x 84 ¹/₁₆. Папір офісний. Riso-друк.
Гарнітура Таймс. Ум. друк. арк. 1,2. Наклад 50 прим.
Зам № . Ціна договірна.

Видавничий центр НТУ «ХПІ».
Свідоцтво про державну реєстрацію ДК № 3657 від 24.12.2009 р.
61002, Харків, вул. Кирпичова 2
